

О. О. Рудь,

к. е. н.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-5750-5150>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.14.90

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

О. Rud,

PhD in Economics

INVESTMENT POLICY AS A TOOL FOR IMPLEMENTING THE INVESTMENT ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Досліджено сутнісну характеристику інвестиційної діяльності на підприємстві та її мету. Наведена структура інвестиційної діяльності відповідно до визначених критеріїв та основних питань, що стосуються управління нею. Виділені загальні напрями реалізації інвестиційної діяльності. Проаналізовано різні підходи до класифікації інвестиційної політики підприємства, що дозволяє визначити її типологію залежно від стратегічних цілей, фінансових можливостей та умов ринку. Визначено та детально описано основні типи інвестиційної політики підприємства. Розглянуто принципи, на яких базується інвестиційна політика підприємства та надано їх детальну характеристику. Запропоновано послідовні етапи формування інвестиційної політики підприємства та напрями її реалізації. Дослідження містить рекомендації щодо вдосконалення інвестиційної політики для забезпечення стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

The article examines investment policy as a key tool for implementing the investment activities of enterprises under the conditions of Ukraine's wartime economy. The article encompasses the essential characteristics of investment activities in enterprises, including the formulation of their objectives, structure, and managerial aspects. An analysis of existing approaches to the classification of investment strategies and policies is presented, taking into account the influence of market conditions and the financial capabilities of the enterprise. The article thoroughly examines investment activity as a set of measures aimed at attracting and effectively using capital, which allows the enterprise to maintain and expand its markets, implement cutting-edge technologies, and enhance product quality. Particular attention is given to the issues of forming an investment policy, which includes the development of investment objectives and methods for their implementation, aimed at increasing competitiveness and sustainable development of the enterprise. The author defines different approaches to the classification of investment policy and analyzes the typology of investment strategies depending on strategic goals, financial capabilities, and market conditions. Also described are the general principles of investment policy and its role in ensuring effective capital investment.

The principles on which the enterprise's investment policy is based are considered, and a detailed characterization of each is provided, including an analysis of dynamic changes in the economy and their impact on investment decisions. The article also reveals the sequential stages of forming an investment policy and the directions of its implementation, with particular attention paid to mechanisms for attracting capital and its effective use. The main conclusions of the study offer recommendations for improving the investment policy to ensure sustainable development and enhance the competitiveness of enterprises.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, реальні інвестиції, фінансові інвестиції, стратегічні інвестиції.

Key words: investment, investment activity, investment policy, real investment, financial investment, strategic investment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Динамічні зміни у часи військової економіки України змушують вітчизняні підприємства адаптуватись чи навіть переорієнтовуватись в свої господарській діяльності. Для того, щоб отримати дохід та прибуток, в таких умовах потрібно виготовити затребувану продукцію та вміти реалізувати її на ринку. Без виробничої діяльності не можуть виникати джерела життєдіяльності економіки. А для того, щоб ввести у виробництво товар або новий вид послуги, необхідно виконати певні інвестиційні вкладення через створення проектів, виробництв чи навіть окремих підприємств, з подальшою комерціалізацією готової продукції.

Як показує міжнародний досвід, інвестиції є вирішальним фактором економічного зростання, який забезпечує модернізацію основного капіталу та сприяє підвищенню конкурентоспроможності виробників на внутрішніх і зовнішніх ринках. Відповідно поряд з основною виробничо-господарською діяльністю слід виділити ще інвестиційну діяльність підприємства, яка відіграє ключову роль у забезпеченні стійкого розвитку та адаптації до швидкозмінних зовнішніх умов. Інвестиційна діяльність включає в себе комплекс заходів, спрямованих на залучення та ефективне використання капіталу, що дозволяє підприємству не тільки зберігати свою конкурентну позицію, але й розширювати ринки збуту, впроваджувати новітні технології та підвищувати якість продукції. Для успішної реалізації інвестиційної діяльності підприємства необхідно мати чітко визначену інвестиційну політику, яка встановлює стратегічні напрями, цілі та критерії інвестування, а також принци-

пи розподілу фінансових ресурсів. Інвестиційна політика є ключовим інструментом, що забезпечує узгодженість дій і спрямованість інвестиційних заходів на досягнення довгострокових цілей підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У зарубіжній літературі є досить велика кількість публікацій присвячених питанням розвитку інвестиційної діяльності на підприємствах. Найпоширеніші серед них праці закордонних авторів, таких як Г. Марковіц, М. Міллер, Ф. Модільяні, П. Самуельсон, Р. Слоу. Ці дослідження на високому рівні та широко розкривають питання розвитку інвестиційної діяльності на підприємствах. Однак важливо зазначити, що досвід закордонних науковців не завжди можна застосовувати безпосередньо до сучасних корпоративних підприємств в Україні. Це пов'язано з тим, що інвестування корпорацій за кордоном в основному здійснюється за допомогою інструментів та механізмів фондового ринку.

Серед вітчизняних науковців та практиків, які займалися дослідженням питань здійснення інвестиційної діяльності на рівні підприємств присвячені роботи такі, як Амоша О.І. [1], Брюховецька Н.Ю. [2], Луців Б.Л., Матвеев В.В., Шморгун Л.Г. [11] та інші. Не дивлячись на глибоке опрацювання багатьох теоретико-методичних питань потребують додаткового вивчення процеси формування й реалізації інвестиційної політики підприємств та оцінки її ефективності. [8]

Багато вітчизняних досліджень віддзеркалюють західні підходи та методики, але мало уваги приділяють сучасній економічній ситуації в Україні та реальному досвіду підприємств. Знання і практичне застосування сучасних принципів, механізмів та методів формування

Рис. 1. Ієрархічна структура управління інвестиційною діяльністю

Джерело: сформовано автором.

Таблиця 1. Характеристика інвестиційної політики

Спрямування	Цілі	Типи
Підвищення ефективності виробництва	Доходність	Консервативна
Модернізація технологічного устаткування і технологічних процесів	Зниження ризику	Помірна
Створення нових підприємств	Безпека	Агресивна
Фінансові інструменти	Зростання капіталу	
Вихід на нові ринки	Ліквідність	

Джерело: сформовано на основі [4, 9].

інвестиційної політики з метою управління інвестиційною діяльністю можуть сприяти переходу вітчизняних підприємств на новий рівень розвитку в умовах динамічної економіки військового часу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Формулювання цілей статті (постановка завдання). полягає у дослідженні ролі інвестиційної політики у реалізації ефективної інвестиційної діяльності підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інвестиційна діяльність безпосередньо пов'язана із наявністю у підприємства певної сукупності переваг, які зумовлюють його інвестиційну привабливість, і визначається наявністю потенційних інвесторів, які мають бажання розмістити свій капітал, а також системою інструментів, що дають змогу цей капітал використовувати з максимальною ефективністю [3, с. 173].

Селіверстова Л.С. уточнює, що за своєю спрямованістю інвестиційну діяльність підприємства можна розділити на два основних типи: внутрішню та зовнішню. Внутрішня інвестиційна діяльність спрямована на внутрішній розвиток: технологічне переозброєння та реконструкцію, вдосконалення технологічних методів та

бази, вдосконалення організації виробництва, розширення виробничих потужностей, збільшення обсягу випуску продукції, створення нових видів продукції. Зовнішня інвестиційна діяльність спрямована на зовнішній розвиток: вкладення капіталу в уставні фонди спільних підприємств, вкладення капіталу в прибуткові види фінансових інструментів, вкладення капіталу в прибуткові види грошових інструментів. [9]

Інвестиційна діяльність підприємства являє собою процес обґрунтування та реалізації найбільш ефективних форм вкладень капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства. [5]

Ефективний механізм здійснення інвестиційної діяльності на підприємстві дозволяє швидко досягти поставлених цілей та вирішити основні завдання економічного розвитку підприємства. Він сприяє результативному виконанню конкретних функцій управління інвестиційною діяльністю, повна та послідовна реалізація яких є надійною основою до ефективної господарської діяльності підприємства.

Відповідно до стратегічної концепції розуміння інвестиційної діяльності, її можна представити у вигляді ієрархічної структури, яка охоплює всі ключові аспекти управління інвестиціями на підприємстві (рис. 1).

Концепція є логічною та структурованою, що допомагає забезпечити комплексний та системний підхід до управління інвестиціями, що сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства.

— Інвестиційна політика — визначає загальні цілі та напрями інвестиційної діяльності підприємства. Відповідає на питання: "Яка ціль і мета інвестицій?"

— Інвестиційна стратегія — описує способи досягнення цілей, встановлених інвестиційною політикою. Відповідає на питання: "Яка форма, період та критерії інвестицій?" і визначає підходи та методи, які будуть використовуватися для реалізації інвестиційної політики.

— Стратегічні інвестиційні рішення — охоплюють обґрунтування конкретних інвестиційних рішень. Вони

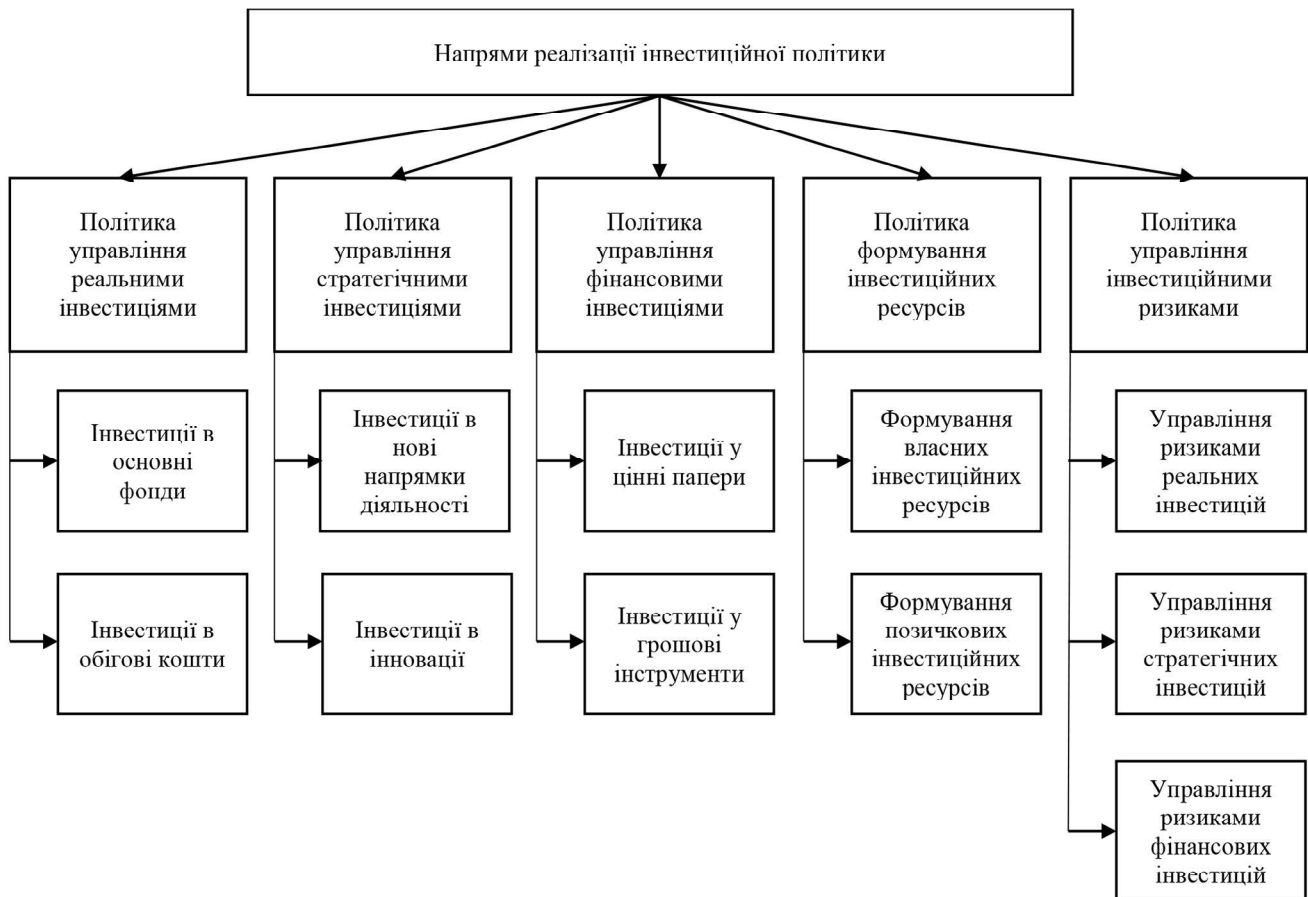

Рис. 2. Напрями реалізації інвестиційної політики

Джерело: сформовано автором.

відповідають на питання: "Яке обґрунтування та планування інвестицій?" і включають різні параметри щодо обґрунтування та планування відповідних інвестицій.

— Портфель інвестиційних проектів та програм — деталізує конкретні проекти та програми, в які будуть інвестовані кошти. Відповідає на питання: "Куди саме інвестуємо?" і містить перелік пріоритетних інвестиційних проектів та відповідну їх оцінку та аналіз.

Інвестиційна діяльність підприємства підпорядкована довгостроковим цілям його розвитку і тому, відповідно, з метою підвищення ефективності цієї діяльності, підприємству необхідно розробляти інвестиційну політику.

Основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства. З урахуванням цієї мети формується зміст інвестиційної політики підприємства. [10]

У економічній літературі поняття інвестиційної політики підприємств трактується по-різному. Її розглядають з позицій процесного, результативного, еволюційного та інших підходів. Незважаючи на різноманіття точок зору, усі вони сходяться на тому, що інвестиційна політика підприємства є елементом загальної стратегії. Вона включає в себе різні підходи і рішення, спрямовані на розробку та реалізацію найбільш ефективних способів вкладення капіталу.

Ми вважаємо, що визначення інвестиційної політики потрібно викласти в такій трактуванні: інвестиційна

політика підприємства — це сукупність заходів щодо регулювання і стимулювання інвестиційної діяльності, що здійснюються на основі формування ієрархії цілей та механізму їх досягнення, з метою забезпечення сталого розвитку підприємства.

Інвестиційну політику підприємства класифікують залежно від її спрямованості. Загальна характеристика інвестиційної політики представлена в Табл. 1.

Головні цілі інвестиційної політики полягають у наступному:

- дохідність;
- зниження ризику;
- безпека;
- зростання капіталу;
- ліквідність.

Дохідність є основною метою інвестиційної політики, яка полягає в здатності інвестицій приносити дохід. Зниження ризику передбачає вибір інвестиційного проекту з найнижчим рівнем ризику, що водночас забезпечуватиме прибутковість. Забезпечення безпеки вимагає раціоналізації джерел формування інвестиційних ресурсів для зменшення залежності від одного джерела. Інвестиційна політика має сприяти зростанню власного капіталу підприємства, незалежно від того, чи використовуються власні інвестиційні ресурси або позикові. Збільшення капіталу підвищує фінансову стійкість і кредитоспроможність підприємства. Ліквідність передбачає інвестування у проекти, які забезпечують стабільну та прибуткову діяльність підприємства.

У теорії фінансового менеджменту зазвичай виділяють три типи інвестиційної політики підприємства за критерієм ризикових переваг інвестора — консервативну, помірну та агресивну:

— Консервативна інвестиційна політика спрямована на мінімізацію інвестиційного ризику як пріоритетної цілі.

— Помірна (компромісна) інвестиційна політика спрямована на вибір таких об'єктів інвестування, за якими рівень поточної дохідності, темпи зростання капіталу та рівень ризику найбільше наближаються до середньоринкових.

— Агресивна інвестиційна політика спрямована на максимізацію поточного доходу від вкладень капіталу у найближчому періоді. [4]

Для визначення оптимального напрямку вкладення капіталу і виявлення найбільш ефективних способів його використання протягом достатнього тривалого періоду із стабільною віддачею необхідна розробка інвестиційної політики і успішна її реалізація. [8]

Напрями реалізації інвестиційної політики представлені на рис. 2.

Виділимо 3 основні напрями інвестиційної діяльності:

1) Реальні інвестиції (Real Investments) є найбільш розповсюдженим напрямком інвестиційної діяльності підприємства. Представляють собою вкладення засобів в реальні матеріальні активи, в основному в оновлення основних фондів та обігових коштів.

2) Стратегічні інвестиції (Strategic Investments) представляють собою вкладення засобів в нові напрями діяльності або нематеріальні активи, інновації, стартапи, що забезпечують впровадження сучасних наукових досягнень в практику діяльності підприємства.

3) Фінансові інвестиції (Financial Investments) представляють собою вкладення засобів підприємства на термін більше одного року в різні грошові і фондові інструменти інвестування, серед яких найбільш значну долю займають вкладення засобів у цінні папери та грошові інструменти.

Відповідно до цих напрямів інвестиційної діяльності й реалізовується інвестиційна політика, що включає політику управління реальними інвестиціями, стратегічними та фінансовими. [7]

Політика формування інвестиційних ресурсів передбачає визначення джерел фінансування та оптимальний розподіл капіталу для реалізації інвестицій. Вона спрямована на забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами внутрішніми та зовнішніми для досягнення стратегічних цілей та підвищення його конкурентоспроможності.

Політика управління інвестиційними ризиками спрямована на: розробку підходів до ідентифікації, методів оцінки та заходів щодо мінімізації потенційних ризиків, пов'язаних з напрямками інвестиційної діяльності.

Процес формування та реалізації інвестиційної політики підприємства являє собою сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених етапів, які дозволяють організувати повний цикл аналізу, формування і реалізації інвестиційної політики. [8] Враховуючи, те що інвес-

тиційна політика є інструментом реалізації інвестиційної діяльності підприємства, її розробку доцільно розділити саме на такі етапи:

1) Аналіз інвестиційної діяльності підприємства в попередньому періоді.

2) Дослідження та врахування умов зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юнктури інвестиційного ринку.

3) Врахування стратегічних цілей розвитку підприємства, забезпечених його майбутньою інвестиційною діяльністю.

4) Обґрунтування типу інвестиційної політики підприємства за цілями вкладення капіталу з урахуванням ризикових переваг.

5) Формування інвестиційної політики підприємства за основними напрямками інвестування.

6) Формування інвестиційної політики підприємства в галузевому розрізі.

7) Формування інвестиційної політики підприємства в регіональному розрізі.

8) Взаємоузгодження основних напрямків інвестиційної політики підприємства. [6]

Серед факторів, що впливають на формування та реалізацію інвестиційної політики підприємства, можна виділити законодавчі, інституційні, кадрові питання та оподаткування. З огляду на це, подолання зазначених перешкод, необхідність підвищення конкурентоспроможності та раціонального використання соціально-економічного потенціалу вітчизняних підприємств зумовлює актуальність розгляду та вирішення проблем, пов'язаних з формуванням і реалізацією інвестиційної політики підприємства, зокрема оцінки її ефективності та визначення перспектив розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У період економічної трансформації важливим є питання в межах інвестиційної діяльності створити на рівні підприємства інвестиційну політику. Цей інструмент покликаний встановити стратегічні напрями, цілі та критерії інвестування, а також принципи розподілу фінансових ресурсів.

Інвестиційна політика підприємства є складною, взаємопов'язаною та взаємозалежною сукупністю видів його діяльності, спрямованою на перспективний розвиток, отримання прибутку та інших вигід від інвестиційних вкладень. Ефективна інвестиційна політика підприємства повинна бути збалансованою за всіма напрямками та адекватною до швидкозмінних умов господарювання.

Інвестиційна політика, спрямована на реалізацію цілей та завдань стратегічного розвитку підприємства, являє собою частину цієї стратегії і повинна бути тісно пов'язана з іншими її напрямками — маркетинговою політикою, інноваційною політикою, фінансовою політикою і т. д.

Література:

1. Амоша О. І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення. Економіст. 2005. № 6. С. 16—31.

2. Брюховецька Н.Ю., Хасанова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик. Економіка промисловості. 2009. № 1. С. 110—117.

3. Бушовська Л.Б. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 170—176. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/28.pdf

4. Голубев Д. І. Етапи розробки інвестиційної політики підприємства. Економіка та держава. 2014. № 10. С. 97—99. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2014/23.pdf

5. Управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем: колективна наукова монографія / Касьянова Н. В. та ін. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 232 с.

6. Мишко О.А. Інвестування / Мишко О.А. // Електронний навч. посібн. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2016.

7. Небава М. І. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства. Частина 2. Організація виробництва: навчальний посібник / М. І. Небава, О. О. Адлер, О. Й. Лесько. Вінниця: ВНТУ, 2011. 131 с.

8. Самайчук С. І. Формування та реалізація інвестиційної політики підприємств як важливого чинника їх стратегічного розвитку. Ефективна економіка. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7105>

9. Селіверстова Л.С. Стратегічний підхід до розробки інвестиційної політики корпорації. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 12. С.80—83.

10. Спільник І. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства / І. Спільник, Л. Шупа // Економічний аналіз. 2012. Т. 10, № 4. С. 374-378. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/15246/1/ecan_2012_10%284%29__87.pdf

11. Шморгун Л. Г. Інвестиційна політика: якою вона є в Україні Економіка і менеджмент культури. 2013. № 2. С. 4—9.

References:

1. Amosha, O.I. (2005), "Innovative way of Ukraine's development: problems and solutions". Ekonomist, vol. 6, pp. 16—31.

2. Briukhovets'ka, N.Yu. and Khasanova, O.V. (2009), "Estimates of investment preferences of partnerships: designation of shortcomings of practical methods", Ekonomika promyslovosti, vol. 44. pp. 110—117.

3. Bushovska, L.B. (2017), "Management of investment activity as an important component of the economic security of the enterprise", Economy and society, [Online], vol. 11, pp. 170—176, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/28.pdf (Accessed 05 Jul 2024).

4. Golybev, D. (2014), "Design of investment policy of enterprise times", Ekonomika ta derzhava, vol. 10, pp. 97—99.

5. Kas'ianova, N. V. (2019), Upravlinnia innovatsijnym rozvytkom sotsial'no-ekonomichnykh system [Management of innovative development of socio-economic systems], Lira-K, Kyiv, Ukraine.

6. Myshko, O.A. (2016), Investuvannia [Investment], RVV LNTU, Luts'k, Ukraine.

7. Nebava, M. I. Adler, O. O. Les'ko, O. J. (2011), Ekonomika ta orhanizatsiia vyrobnychoi diial'nosti pidpriemstva [Economy and organization of production activity of the enterprise], Chastyna 2. Orhanizatsiia vyrobnytstva [Part 2. Organization of production], VNTU, Vinnytsia, Ukraine.

8. Samaichuk, S. I. (2019), "Formation and implementation of investment policy of enterprises as an important factor in their strategic development", Efektyvna ekonomika, vol. 6, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7105> (Accessed 05 Jul 2024).

9. Seliverstova, L.S. (2012), "A strategic approach to the development of the corporation's investment policy", Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini, vol. 12, pp. 80—83.

10. Spil'nyk, I. and Shupa, L. (2012), Analysis of enterprise investment activity, Ekonomichnyj analiz, vol. 10, no.4, pp. 374—378, available at: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/15246/1/ecan_2012_10%284%29__87.pdf (Accessed 05 Jul 2024).

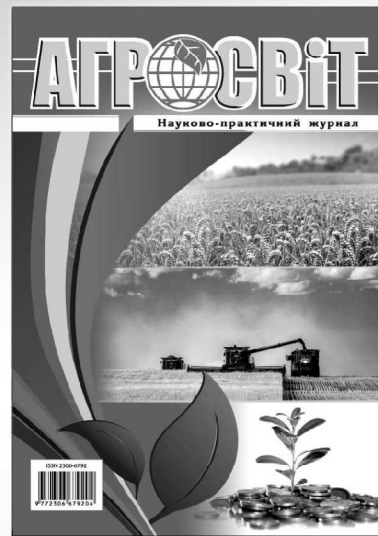
11. Shmorhun, L.H. (2013), "Investment Policy: What is it in Ukraine?" Ekonomika i menedzhment kul'tury, vol. 2, pp. 4—9.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2024 р.

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292